

Rapport Kunst- og kulturutvalget (KOKU)

Arbeidsreise til Libanon 28.februar - 28.mars 2019

Lene E Westerås, Kåthe Øien, Åsa Helle

Kunst- og kulturutvalget i Palestinakomiteen i Norge (KOKU) har lenge planlagt en arbeidsreise til Libanon. I 2013 reiste Koku (den gang Kunsterutvalget – KUP) til Vestbredden hvor de besøkte kunstmiljøet der gjennom møter med palestinske organisasjoner og kunstnere i Palestina.

Ved å følge samme ideen fikk Koku endelig støtte fra Palestinakomiteens arbeidsutvalg, samt også tilskudd fra Palestinavenn og Au-medlem Øystein Grønning. Da Koku har utvidet sitt mandat og er nå både et kunst OG kulturutvalg, ble programmet lagt opp deretter.

I tillegg til å besøke kunst- og kulturinstitusjoner holdt også Koku to workshops i den palestinske flyktningleiren Bourj el Barajneh. En workshop in creative writing og en workshop in creative art.

Koku besøkte tre palestinske flyktningleire, Rashedieh situert sør for Tyr/Sour, Bourj el Barajneh som ligger i Beirut samt Beddawi som ligger rett utenfor Tripoli nord i Libanon.

Koku besøkte flere palestinske organisasjoner og organisasjoner som jobber for palestinasaken. I tillegg til alle møtene med også enkeltpersoner ble denne arbeidsreise en reise fylt med uvurderlig innhold, mye positive tilbakemeldinger og ønsker om samarbeid med norske kunst- og kulturarbeidere.

WORKSHOP

Workshop in Creative Writing (en uke)

Workshop in Creative Art (en uke)

Palestinske flyktningleire

Bourj el Barajneh, Beirut

Rashedieh, Tyr

Beddawi, Tripoli

ORGANISASJONER OG KUNSTNERE

Najdeh organization

Kvinneunionen (PLO) i Rashedieh

Ajial, jobber spesielt med barn og unge

Al-Jalil, ungdomssenter i Rashedieh

Abu Jihad senter for blinde og utviklingshemmede

Hammana artist house

The Hani Al-Qadoumi Library

Kvinneunionens barneskole i Rashedieh

Jenin bokse/fitnessclub i Rashedieh

Mona Saudi, skulptør

Namaa el Ward, skuespiller

MUSEER/ANLEGG

Beit Beirut

Dar el Nimr

Gibran museum

Mleeta

Kfar Kila og Fatimehs gate/good fence crossing

Den iranske hagen

ANDRE MØTER OG KONTAKTER

Ghada Kassim, lang tid venn av palkom og tilrettelegger for Koku på denne reisen

Olfat Mahmoud, leder av kvinnesenteret i Bourj el Barajneh

Amira Sadek, lang tid venn av palkom og husvert for de norske solidaritetsarbeiderne

Den norske ambassaden

Norwac, stedsansvarlig Bendik Sørvig

Norske solidaritetsarbeidere i Rashedieh

WORKSHOP IN CREATIVE WRITING

Gjennom flere år har Lene E Westerås holdt workshop in creative writing i Libanon på eget initiativ og gjennom et vel oppbygd nettverk.

Det er i den palestinske flyktningleieren Bourj el Barajneh og organisasjonen Womens Humanitarian Organization at workshopen holdes. Olfat Mahmoud er leder på kvinnesenteret og har mange gode medarbeidere som hjelper til både i planleggingsfasen og underveis.

Workshopen er planlagt i lang tid og koordinator *Sara Barakji* har organisert deltakerne som er både palestinske, palestinsksyrisk og syriske flyktninger. Det er 18 kvinner som er påmeldt og de er mellom 16 og 56 år gamle. Det er nødvendig med tolk da workshopen er på engelsk. Tolken *Samah Al Hussein*, som Lene har brukt ved tidligere anledninger, gjør en glimrende jobb. Hun er selv palestinsk flyktning, født og oppvokst i Bourj el Barajneh.

Workshopen er organisert slik at det er bolker hver dag i en uke. Her får deltagerne en innføring i det å bruke skriving skjønnlitterært og som noe annet en kun et daglig hjelpemiddel. Gjennom øvelsesbaserte oppgaver lærer de å kunne skrive seg inn i språket. En viktig del av workshopen er presentasjon, alles stemmer skal høres i rommet.

Hjemmelekse er også en del av kurset og deltagerne jobber veldig bra gjennom uka. De forteller at det er spesielt morsomt med hjemmelekse, mange har glemt dette fenomenet og andre har aldri hatt mulighet til å savne det.

Workshopen tar seg gjennom hele følelsesregisteret. Det er latter, gråt, sinne og glitrende øyne om hverandre. Det som skjer i workshopen er skjernet, her kan alle fortelle sine historier, sine opplevelser av opplevd liv uten å måtte stå til rette for noen, heller ikke sin egen familie.

Avslutningen på workshopen faller på *Den internasjonale kvinnedagen*, og vi spanderer frokost før det er utdeling av diplomer og røde roser.

Kurset var svært vellykket og deltagerne ga meget god respons tilbake.

WORKSHOP IN CREATIVE ART

Käthe Øien og Åsa Helle har ansvaret for denne workshopen som etterfølger workshopen in creative writing. Workshopen holdes i samme lokaler på Kvinnesenteret i Bourj el Barajneh.

Samah Al Hussein var tolk her også. Et par av deltagerne kunne en del engelsk og var til stor hjelp, da tolken måtte løpe opp og ned til de to gruppene. Det var 16 deltagere på kurset, palestinske, palestinsyriske, syriske og kurdiske.

Hovedfokuset var på gjenbruk av plastmateriale i form av flasker, bæreposer og annet de måtte finne. De skulle bruke dette til å lage gjenstander og smykker.

Vi i hadde med materiell: prege/skjære/ glødetegningssett og limpistol som var avhengig av strøm. Vi hadde med mye forskjellige tenger, sakser avbitere, metalltråder og tråd til å lage smykker med, forskjellige låser og anheng til kjeder og øredobber. Alt materiell ble donert til senteret for at kursdeltagerene kan komme tilbake for å jobbe videre.

Vi delte gruppen opp i to bolker, Åsa tok med tre av gangen ned hvor det var tilgang til strøm. Først prøvde de seg med å skjære ut en form av en plastikkflaske. De fikk også prøve seg med å lime trebiter sammen. Senere fikk alle bruke glødeverktøyet til å skrive navnet sitt i tre og prege mønster.

Käthe hadde resten av gruppen oppe og de ble satt i gang med å lage forskjellige smykker med alt det andre materiellet vi hadde med. De ble gitt hjemmeoppgaver og den første var å tegne et portrett av seg selv. Den andre hjemmeoppgaven var å lage noe av plastsøppel/gjenbruk/nytt design. Den tredje oppgaven de fikk var å tegne en krukke som de skulle dekorere med mønstre de hadde tegnet i løpet av den siste kursdagen, de fikk også prøve å skrive med kalligrafipenner og tusj.

Etter en litt nølende start viste deltakerne stor kreativitet og entusiasme. De satte stor pris på hjemmeoppgaven og hver av dem presenterte sine arbeider med stolthet. De laget nye design både i smykker og pyntegjenstander som blomster og andre små ting å pryde hjemmet med.

Hensikten med kurset var i hovedsak å lære dem å bruke de forskjellige verktøyene, for videre å danne små grupper hvor de kan undervise hverandre, barna og nye deltagere.

Vi avsluttet kurset med frokost som vi spanderte på alle, videre ble det utdeling av diplomer til hver enkelt og medfølgende fotografering av hver enkelt med sine arbeider. De fikk også utdelt ark hvor de skulle komme med positive og negative synspunkter om kurset

Vurderingene ble som følger: alle sa seg veldig fornøyd med kurset. De hadde oppdaget kreativitet og skaperglede i seg selv de kunne relatere til barndommen. Flere kommenterte også det kurslederne sa om at

alle kan. De synes også at det var flott å møte andre og stifte nye bekjenskaper. En ny opplevelse og som de likte godt var å tegne med kull, det var bare et par stykker som hadde prøvd dette før. Det at det ble stilt krav til konsentrasjon og stillhet, er noe flere av dem bemerket som meget positivt. De oppdaget også at de kunne kjenne seg verdifulle og kompetente til å gjennomføre kurset. En annen ting de bemerket var opplevelsen av frihet fra hverdagens gjøremål. De likte godt at kurset var lagt opp på et praktisk nivå uten for mye teori. De sa seg meget fornøyd med kursholderne og deres kompetanse. Den eneste negative kommentaren var for så vidt også positiv, da de klaget over at kurset var for kort, de ville gjerne hatt flere dager og flere timer. Selvfølgelig er ønsket om mer materiell også tilstede, da de fleste av dem ikke har tilgang til verktøy, eller penger til å kjøpe verktøy for. Det eneste de har tilgang til er det som var en stor del av kurset nemlig resirkulering av plast.

Ledelsen ved senteret satte stor pris på donasjonen til senteret og for kursvirksomhet. De ønsket også sterkt at vi måtte komme tilbake og holde flere kurs.

OPPSUMMERING AV DE TO WORKSHOPENE

Tilbakemeldingene fra deltagerne på workshopene var overveldende. Det inntrykket vi sitter igjen med er at de fleste har en spire av kreativitet i seg og gjennom slike workshoper kommer dette ut. Ledelsen ved senteret er flinke til å tilrettelegge og de ønsket oss tilbake – gjerne med en gang.

Her er det ønsket at kunst og kultur skal inn i større grad og gjerne med langsiktige prosjekter.

Kontaktinformasjon: Womens Humanitarian Centre: palwho@gmail.com

Vi sammen med vår tolk Sama

sammen med Sara som er koordinatør på senteret

NAJDEH ORGANIZATION

Vi blir tatt imot av Deputy Executive Director Buthania Saad, Executive Director Laila El Ali måtte melde avbud på grunn av et mer presserende møte. Buthania har med tolken Zena som backup. Det viser seg imidlertid at Buthania snakker godt engelsk.

Najdeh har sentre i ni forskjellige palestinske flyktningleire, blant annet i Beddawi, Nahr el Bahred, Rashedieh, Al Bus, Ayn el Helweh samt i gatherings i fem distrikter, blant annet i Beirut og Tyr. Senteret ble startet i 1976, og registrert i 1978.

Hovedkontoret er i Beirut hvor vi hadde første møte med dem. Her var det også et lite kontor for prosjekter de arbeider med.

Fokuset til Najdeh er i hovedsak på palestinske kvinner i en sårbar situasjon. De er 300 ansatte og ca 50-80 frivillige som arbeider med de forskjellige sakene. De forteller at den økonomiske situasjonen er betraktelig forverret i dag, de har mistet støtte fra flere hold.

De har satt i gang prosjektet *Profesjonell Brodering*. De har en butikk; *Al-Badia*, som ble registrert i 1981, den ligger i Hamradistriktet i Beirut. Tanken bak dette prosjektet er å presentere og promotere den palestinske kunstneriske arven, samt sikre arbeidet for palestinske kvinner, og bedre deres økonomiske situasjon. De har atelierer i Rashedieh og i Ayn el Helweh.

De har mottatt: Prix du ministère Libanaise du tourisme i 1999, samt Prix UNESCO a la foire internationale d'Alger i 2002.

De forteller om alle prosjektene de har i leirene:

1. Woman Rights Program
2. Psychological and Educational support Program
3. Vocational Program
4. Sosio-economic Program
5. Mother and child program
6. The Emergency Program
7. Advocacy program

Kampanjer de arbeider spesielt med er: Burj el Barajneh Campaign, Right to return Campaign, Right to work Campaign, Nahr El Bahred Campaign.

De har advokater, økonomer og sosialarbeidere som yter hjelp til i hovedsak til kvinner og barn. Prioriteten er for kvinner i akutte situasjoner, ut over det bistand til alle i leirene. De arbeider også med rehabilitering av kvinner og barn. De ba innstendig om å promotere deres hjemmeside og oppfordre alle til å lese om deres situasjon.

Det andre møtet med Najdeh var i den palestinske flyktningleiren Beddawi som ligger ved Tripoli, nord i Libanon. Vi ankom leieren uten forhåndsavtale, da det var vanskelig med telefonene. Branch Director Hana Al-Aynain tok seg allikevel tid til et kort møte. Hun fortalte om situasjonen i leieren som fremdeles var overbefolket etter krisen i Nahr el_Bared, befolkningen økte fra 15 000 til 30 000 nesten over natten. Situasjonen ble ytterligere forverret etter krigen i Syria startet, de har til nå tatt imot 750 syriske familier. Økonomien er også kraftig forverret, ellers kunne hun fortelle om de prosjektene de hadde i leieren og det var mye av de samme prosjektene som det ble fortalt om i Beirut. Hun kom med et inderlig ønske om tilsvarende kurs da vi fortalte om kursene vi hadde hatt i Burj el Barajneh. Stemningen i denne leieren var påtagelig mer depressiv enn i de andre leirene vi har besøkt. Vi spurte om det var i orden at vi tok noen fotografier fra leieren, men ble sterkt frarådet dette. Det var tungt og trist å forlate denne leieren, samtidig er det imponerende å treffe disse sterke lederne som nedlegger så mye arbeid.

Spesielt om Al Badia:

Al Badia er en butikk som selger tradisjonelt palestinsk broderiprodukter, laget av palestinske flyktningskvinner i Libanon. Det var startet etter Najdehs initiativ etter massakren av den palestinske flyktningleiren Tel al Za'tar ble massakrert i 1976. Al Badias produkter er en viktig inntektskilde for palestinske flyktningskvinner som jobber fra hjemmet eller gjennom workshoper i Najdehs regi. Det er workshoper i leirene Ayn el Helweh, Rashedieh, Nahr el Bahred, Al Bus, Shatila, Mieh Mieh og Bourj Chemali. Al Badia tilbyr en rekke ulike artikler som for eksempel vesker, putetrekk, sjal, klær, og ellers palestinske tradisjonelle klær.

Kontoret til Association
Najdeh i Beirut

Kontoret til Association
Najdeh i Beddawi

Håndarbeid studeres og
kjøpes

KONTAKTINFORMASJON:

Hjemmeside: association-najdeh.org

Al Badia: albadia@cyberia.net.lb

AJIAL

Den palestinske organisasjonen Ajial har hovedkontor i Beirut, men også kontorer i Saida i den palestinske flyktningleiren Ayn el Helweh. De jobber også i den palestinske flyktningleiren Nahr el Bahred.

Vi møter dem på Beirutkontoret. Det er presidenten av organisasjonen Hassana Jamal Eddin, leder Lama Khamis og skuespiller Ala Ibrahim som møter oss.

Ajial har mange prosjekter og jobber med teater, skyggeteater, moderne dans, dukketeater og fortellerteater. Ajial jobber spesielt med barn og ungdom og har flere store prosjekter å vise til. De har også produksjon av ulike håndverk, som for eksempel broderier. Organisasjonen har sterke meninger om boikott av israelske varer og ber oss om å fortsette å støtte dem i denne kampen.

I 2020 skal de ha en stor sommercamp for ungdommer og er veldig interessert i å komme i kontakt med norske ungdommer som kan delta her i solidaritet med de palestinske ungdommene.

Vi inviteres til å komme til Ayn el Helweh for å se kontoret deres der. Vi har innhentet den nødvendige militærtillatelsen, men måtte dessverre avlyse da situasjonen i leiren var meget ustabil den avtalte dagen. Vår lokale kontakt anbefalte oss å ikke entre leiren. Dette er hverdagen for mange palestinere, en utrygg tilværelse i en leir hvor det kan bryte ut fighter med ulike utfall, i verste fall døden.

Møtet med representantene i Ajial er sterkt og igjen ser vi at det er sterke kvinner i front.

Kontoret lå i en gammel leilighet

talende tekst på tavla

visning av video

KONTAKTINFORMASJON

Hjemmeside: www.socialcommunicationcentre.org

KVINNEUNIONEN I RASHEDIEH

PLOs kvinneunion er også samarbeidspartner med palestinaKomiteen gjennom deres solidaritetsprosjekt og sending av solidaritetsarbeidere som bor hos Amira Sadek. Tidligere leder Alia Samsam, samt nåværende leder Nadja viser oss rundt i leiren og på deres kontorer, vi inviteres også hjem til Alia på kaffebesøk.

Kvinneunionen driver mange prosjekt i Rashedieh og er en viktig organisasjon som har knyttet til seg mange kvinner i leiren. Det er veldig mange kvinner som broderer og som lager ulike ting som kvinneunionen selger i sin butikk. De leverer også til butikken Al Badia som selger produkter som er levert av flyktningkvinner fra ulike leire i Libanon. Kvinneunionen er også involvert i skolen og biblioteket som ligger vegg i vegg.

Det er sterke kvinner vi møter, de er tro mot sin sak, de har humor og de er gjestfrie.

Kvinneunionen ønsker flere og utfordrende workshoper med elementer av kunst og kultur til leiren. Her kan norske kunstnere komme å bidra med sine arbeider samtidig som de holder workshop. Det er selvsagt på sin plass å si at kunstnerne må finansiere sine prosjekter selv. Kvinneunionen kan bidra med lokaler.

Alia Samsam - Amira Sadek - Nadja

AL-JALIL, UNGDOMSSENTER I RASHEDIEH

I den palestinske flyktningleiren Rashedieh fins det et godt utvalg av kunst og kultur. Vi får et fint besøk på et initiativ som er bygget opp med norsk hjelp og bistand. Ungdomssenteret Al-Jalil ligger i den nye delen av leiren og startet som en drøm til en av leirens ildsjeler Hussein Charary som er tidligere bibliotekar og har en fot med i mange prosjekt i leiren. Han har vært med på å bygge opp det første jentefotballaget i leiren, og han driver i tillegg med mikroøkonomi og starthjelp til små bedrifter.

Den tidligere solidaritetsarbeideren Inga Kvarekvål, har sammen med Hussein sørget for finansiering og oppbygging av ungdomssenteret Al-Jalil.

Senteret har mange aktiviteter som retter seg mot ungdom og kvinner spesielt. Her holder de blant annet ulike kunstworkshoper. Billedkunstner Kåthe Øien donerte en hel koffert med utstyr for oljemaling til dette senteret for noen år siden. Westerås har også fulgt senteret fra starten og skrevet om det i tidsskrift.

Seneste tilbud på senteret i år er aerobic, og med donerte treningsmaskiner er det et kjærkomment tilskudd for de som bor her. Al-Jalil følger med på nye trender i nærmiljøet og Hussein er en diplomat som er venn med de fleste.

Hussein forteller og viser oss fra Al-Jalils tidligere meritter, fotballturneer, forestillinger og andre tiltak. Al-Jalil har samarbeidet med flere av de norske solidaritetsarbeiderne og Hussein sier de har vært og fortsetter å være et viktig bidrag i Rashedieh.

KONTAKTINFORMASJON

Al-Jalils senter: https://astepcloser.no/?page_id=110

THE HANI AL-QADOUMI LIBRARY

Biblioteket *The Hani Al-Qadoumi Library* i Rashedieh ligger i samme bygg som Kvinneunionens kontorer. Her har de tre store rom, et som bibliotek og pc-rom, et rom for små barn – et happiness-senter og et rom for workshop og andre praktiske gjøremål.

Vi møtes av bibliotekarere som er engasjert i sine jobber og som er mektig stolte av det biblioteket får til i leiren. Her samles barn, ungdom og voksne som vil gjøre en forskjell og som huger etter kunnskap. Det bemerkes at datamaskinene har tatt over for bøkene, da vi etterlyser flere bøker i hyllene.

Et av bibliotekets prosjekter, som også er initiert av de norske solidaritetsarbeiderne, Inga Kvarekvål, er Eyes of Children. Det ble donert og gitt ut elektroniske kameraer til barn i leiren, med beskjeden: gå ut å ta bilder av hverdagen.

JENIN BOKSE/FITNESCLUB I RASHEDIEH

Vi inviteres inn til styrketreningsrommet som ligger i samme gård som biblioteket og Abu Jihad-senteret. Her er det utstyr for vektløfting, styrketrening og annet. Trofeer og diplom fra ulike kamper er samlet og det ser ut som aktiviteten ved senteret er stor.

Som en avslutning på denne omvisningen viser de oss fotballbanen som ligger like ved. Den er bygget opp med tribuner og gjerder og her snakker vi ikke kunstgress, men gress som akkurat nå er for høyt og i ferd med å klippes før de kan ta den i bruk.

ABU JIHAD SENTER

Abu Jihad-senteret ligger i den palestinske flyktningleiren Rashedieh. Det ble opprettet i 1989 og daglig leder er General Director & Coordinator Abed Mohd.Assad. Abed har bygget opp dette senteret og han viser oss rundt i alle rommene. Her er ulike aktiviteter og prosjekter, alt fra produksjon av bilder og håndverk som de selger og gir som gaver i offisielle sammenhenger. I tillegg har de et verksted hvor de blant annet reparerer utstyr som rullestoler, krykker og lignende. Spesielt datasenteret som er tilrettelagt for blinde og svaksynte. Det er imponerende hvordan Abed som selv er blind beveger seg med letthet omkring i senteret.

Abed er stolt av senteret og roser det norske initiativet i leiren.

Senteret er interessert i større kontakt med kunst- og kulturarbeidere.

KONTAKTINFORMASJON

Abu Jihad-senteret: <https://ajwazir.wordpress.com/>

Abed Mohd.Assad: abojehadalwasir@hotmail.com

HAMMANA ARTIS HOUSE I HAMMANA

Vi møter på en entusiastisk gruppe kunstnere som i 15 år drømte om å starte et kunstnerhus. For 1,5 år siden sto dette huset ferdig etter at en privat finansør ringte dem opp og tilbød seg å finansiere prosjektet deres. Det er nå en *Artist in residence* bolig med atelierer, scener og stort uterom for forestillinger og performance.

Vi møter koordinator Sarah Taleb, artistic director Aurelin Zouki og Eric Deniau, samt produsent Marielise Aad. De viser oss hele huset som har egne rom for ca syv kunstnere, men kan ta opptil 30 over natta. Huset er bygd opp med tanke for å lett kunne endre romsammensetningen og for ha kunne gi workshops, samt ha forestillinger. Det er fullt kjøkken som kan servere opptil 200 personer med en fast kokke hver dag.

Hit kan både palestinske og norske kunstnere søke seg med fellesprosjekter for å utvikle prosjektet sammen.

Ildsjelene i Hammana artist house har også hatt forestillinger i den palestinske flyktningleiren Ayn el Helweh og jobber mye med forestillinger i de palestinske miljøene.

Vi fikk også med oss en Fortelleraften med to franske skuespillere. Ghada Kassim fulgte også med på denne forestillingen som var fylt opp til randen av interesserte, og noen – som oss – kjørte helt fra Beirut.

Møtet med Aurelin og Eric, som på folkemunne kalles *The boys*, var svært positivt og de ønsker seg kontakt med kunstnere og gode prosjekter.

Hamana Artis House

The Boys Aurelien og Eric
& Lene

Åsa, Ghada og Lene

KONTAKTINFORMASJON

Hammana artist house: www.hah-lb.org

Facebook: @HammanaArtistHouse

Co-artistic Director Aurelien Zouki: aurelien@hah-lb.org

Co-artistic Director Eric Deniau: eric@hah-lb.org

MONA SAUDI, SKULPTØR

Kunstneren Mona Saudi er regnet som den største skulptøren i den arabisktalende verden.

Vi er så heldige å få treffe henne på hennes atelier i Beirut dagen før hun skal avgårde via Paris til Amman med sin utstilling. Mona Saudi har en fascinerende livshistorie. Hun vokste opp i Amman Jordan, da hun var 17 år gammel var hun allerede sikker på hva hun ville gjøre: flytte til Beirut og bli en kunstner. Så, med et år igjen på skolen, rømmer hun hjemmefra, tar en taxi til Beirut, som er sentrumet for det arabiske kunstneriske og intellektuelle liv. Da hun ble 18, hadde hun allerede hatt en utstilling på Cafe de la Presse i den gamle An-Nahar avisbygningen, fikk så muligheten til å reise til Paris da hun ble tatt opp ved til Ecole Superieure des Beaux-Arts i Paris.

"Slik var det jeg planla livet mitt," sier hun, og avviser spørsmålet om at dette var bemerkelsesverdig for en ung kvinne i 1963. "Jeg ønsket å lage en utstilling og deretter reise til Paris. Ingen støttet meg, så jeg bestemte meg for å gjøre med livet mitt slik jeg selv ville ha det. Jeg lot meg ikke hindre av familien, samfunn, eller annet. "

Det er vår kontakt Namaa al Ward som har vært vår kontakt og som også er med oss til huset hennes som ligger like i Beirut sentrum. Dette er et møte som blir veldig nært og interessant. Saudi tar oss imot med største selvfølgelighet og forteller oss om sitt kunstnervirke.

I 1981 deltok Mona Saudi på en fellesutstilling på Kunstnernes Hus i Oslo og hun ønsker seg tilbake til Oslo for ny utstilling. Hun ber Koku om hjelp for dette. Koku har fulgt opp forespørselen gjennom sitt nettverk i Norge. Vi har vært i kontakt med Kunstnernes Hus, Høvikodden og Kistefoss, og ser nå muligheten for å få dette til uten å kunne si noe mer om dette her og nå.

Dette møtet var en stor inspirasjon og vi var glade og rørt over møtet med denne fantastiske kunstneren.

Åsa, Lene, Mona, Käthe

Mona Saudi

Mona Saudi og Namaa al Ward

MONA SAUDI: https://www.youtube.com/watch?v=IYv8KrlN_aU

Vi hadde flere møter med Namaa Al Ward og ble invitert hjem til henne og søsteren Raheeq. De har flyttet sammen i en flott leilighet i Beirut. Namaa har flyttet til Beirut; Libanon etter over 30 år i Norge. Hun kom til Norge som flyktning i 1987. Hun har en lag merittliste bak seg, og er fortsatt aktiv på noen områder. Les mer om Namaa på nettet her under er et lite utsnitt av det som står der og noen linker til flere nettsteder

Namaa Al Ward (født 11. november 1953 i Al-Kadhimiya, Bagdad, Irak. Hun er en skuespiller med stor produksjon og sterkt samfunnsengasjement. Hun er datter av den kjente billedkunstneren [Khalil Al Ward](#) (født i Kadhimiya, Bagdad, Irak, i 1924, død 9. juli 1984) og Sadiqa Al Ward, født i Kadhimiya, Bagdad, Irak.

Al Ward har arbeidet profesjonelt som kunstner siden 1973. Hun gikk på [Fine Art Institution på Faculty of Theatre](#) i Bagdad i perioden 1972-74. Dette samtidig som hun var skuespillerinne på Nasjonalteateret og på Folketeateret Fri gruppe i Bagdad. I 1973, da hun var 19 år gammel, mottok hun prisen som beste skuespillerinne i Irak.

Al Ward spilte flere store roller i en rekke klassiske stykker, deriblant [Frøken Julie](#) i stykket ved sammen navn av [August Strindberg](#) og i Et dukkehjem av [Henrik Ibsen](#), hvor hun spilte Nora i det internasjonale kvinneåret i 1975. Al Ward var i perioden 1974-82 med på å etablere og jobbe i [60-Chairs Theater](#) i samarbeid med professor [Awni Karromi](#) i Bagdad. I

perioden mellom 1973-76 hadde hun opptredener i radio og TV i Irak.

Samtidig som Al Ward arbeidet som skuespillerinne arbeidet hun som kvinneverettighetsaktivist og deltok i Kommunistpartiet, noe som førte til at hun i 1976 ble fratatt sitt identitetskort og fikk forbud mot å være med på TV og film. Ingen turte å gi henne store roller på det nasjonale teateret, og hun ble til stadighet hentet til forhør. Sikkerhetspolitiet ville at hun skulle arbeide for dem, noe hun ikke godtok.

I perioden 1977-81 tok hun Bachelor-grad i geologi ved det vitenskapelige fakultet på universitetet i Bagdad. Det var i denne perioden, i 1981, at sikkerhetspolitiet for første gang arresterte henne. Da de hentet henne til forhør kom de inn i salen hvor hun satt og hadde avsluttende eksamen i geologi. Den andre gangen var på hennes fødselsdag den 11. november 1981. Den tredje gangen var i januar 1982. Situasjonen ble stadig mer skremmende.

Sammen med sin mann, kunstmaleren Abathar Saoudi, hadde hun på dette tidsrommet fått to barn, som hun ble stadig mer redd for å miste. *En ting er forhør og fysisk tortur, noe annet er redselen for at dine egne barn skal bli tatt,* skriver hun i boken [Portrett av en nabo](#) av [Karoline Frogner](#) hvor hun ble profilert. *Det eneste jeg tenkte på den gangen var barna mine, og jeg bestemte meg for at vi måtte flykte,* skriver hun.

https://no.wikipedia.org/wiki/Namaa_Alward

Forskjellige prosjekter Namaa har vært deltager og initiativtager til:

<https://www.dur.ac.uk/owri/impact/cancer/iamwaitingforyou/>

<https://www.outpostsofresistance.net/project-info>

<https://sites.google.com/site/sjurcp2/omnorskinitiativforbevaringavkulturminne>

et intervju med en ung Nama:

<https://www.youtube.com/watch?v=8dHIUnfG2F8>

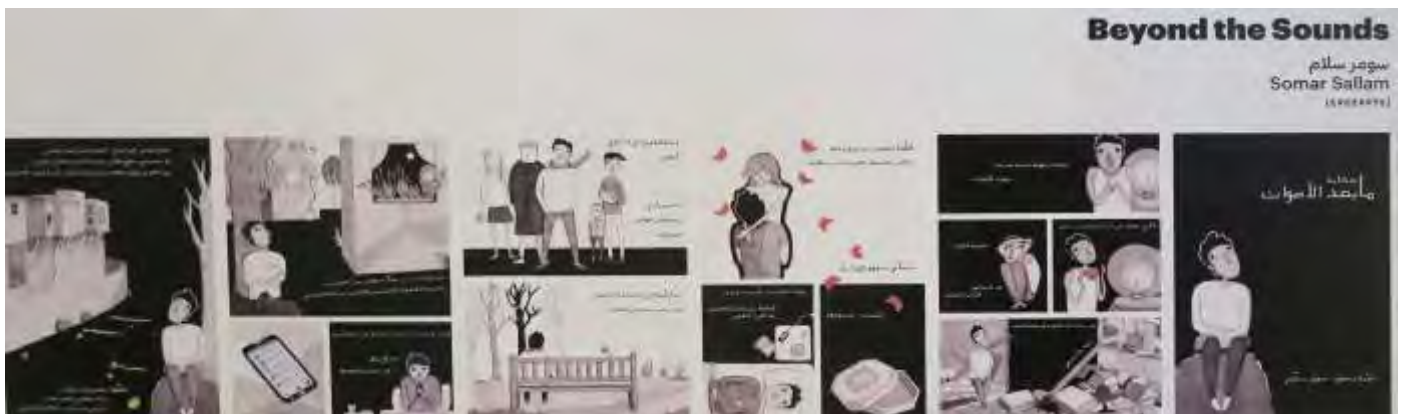
En gammel bygning på hjørnet midt i Sodeco-området i Beirut, skadeskutt etter borgerkrig og trefninger er omgjort til et av Beiruts mest spennende museer.

Denne dagen vi besøker museet er vi heldige, det er utstillingen *In-Transit – displacement & seeking refuge as seen through comics* som har utstilling der. Utstillinga er viet tegneseriekunstnere som gjennom sin strek forteller historier om flukt og flyktninger.

Det er tre palestinske kunstnere med på denne utstillinga. *Nour Hifaoui* med to prosjekter: *Blue card* og *Boukra Inshallah* (I morgen om Allah vil, Westerås' oversettelse av tittel). *Somar Sallam* med *Beyond the sounds*. *Leila Abdelrazaq* med *Beddawi*, *Just world books*. Her er 37 kunstnere fra 12 land med i utstillinga.

Beit Beirut har sin egen historie og er et museum i seg selv. Med beliggenhet på The Green Line og base for snikskyttere under borgerkrigen, fikk den sine mange krigssår. Den går også under betegnelsen *The yellow house* eller *The Barakat Building*.

Den norske tekstilkunstneren Mari Meen Halsøy har blant annet vært her med workshops. Hennes prosjekt er å «plastre» bygningers skudd- og granatsår med innvevde tekstilstykker. Beit Beirut var en av hennes hovedbygninger.

KONTAKTINFORMASJON

Beit Beirut's hjemmeside: <http://www.beitbeirut.org/english/>

Nour Hifaoui: <https://www.nourhifaoui.com/>

Somar Sallam: <https://somarsallam.weebly.com/>

Leila Abdelrazaq: <https://lalaleila.com/>

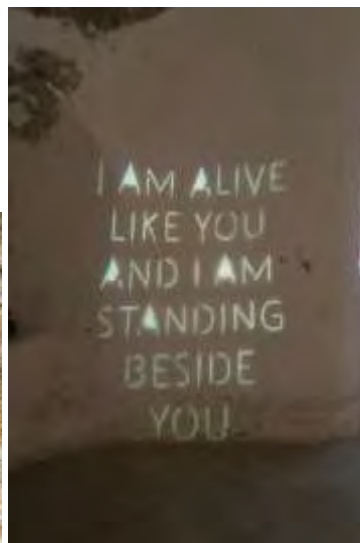
Mari Meen Halsøy: <http://marimeenhalsøy.blogspot.com/>

GIBRAN MUSEUM I BSCHARRE

Libanons nasjonalpoet, Khalil Gibran, er elsket både av libaneserne og palestinerne. Hans bok *The Prophet* er en av de mestselgende og oversatte bøker i verden. Barnefødt i Libanon, men oppvokst i USA, var han en av de mange libanesiske diasporene som lever utenfor Libanon. Museet som er bygd opp er hans barndomshjem i byen Bscharre oppover mot The cedars nord for Beirut. Det mange kanskje ikke er så klar over er Gibrans omfattende kunstproduksjon. Dette er samlet i Gibran-museet i Bscharre.

Mens vi besøker dette museet møter vi på en gruppe palestinere fra Ramallah, de trykker også Gibran til sitt bryst.

Det skal dog sies at Gibrans skrift kanskje er hakket bedre enn hans billedkunst, selv om det er interessant å se utviklingen i hans strek. Museet er verdt et besøk i seg selv da huset er en liten labyrint av små og mellomstore rom godt tilrettelagt for et museum av denne typen.

DAR EL NIMR FOR ARTS AND CULTURE

Et av de museene som vi ble anbefalt å kikke innom var Dar el Nimr, situert i sentrum av Beirut. Dette er en bygning med stor plass, perfekt beliggenhet og gode flater. Utstillinga *Thief of Bagdad – Arabs in world cinema* hadde veggene denne gang. Det er filmplakater fra en privat samler som er utstilt, alle mellom 1910 og 1990. Her blir man slått av orientalisme og vestlig fremstilling, som kanskje heller ikke i dag er forsvunnet? Her kan man blant annet se filmplakaten fra *Scheherazade*, hun som brukte dagene på å fortelle historier for å hindre å bli drept. Det er et interessant prosjekt.

Museet er ansett som et museum som er lett å komme i kontakt med og med vennlig tilnærming til kunstnere fra alle land.

Koku noterte seg mange ting på denne utstillinga og anerkjenner strekens kraft.

KONTAKTINFORMASJON

Hjemmeside: <https://www.darelnimer.org/en/>

MLEETA

Under vårt opphold i Rashedie traff vi solidaritesarbeiderene Sigrun og Karina. Vi inviterte dem til å bli med oss på vår planlagte tur opp til Mleeta og krigsmuseet Museum for Resistance.

Museum for Resistance, er et krigsmuseum som drives av Hezbollah nær landsbyen Mleeta i Sør-Libanon. En fascinerende blanding av minnesmerke, museum og fornøylespark. Dette motstandsmonumentet på Mleeta, på Mt A'mel nær Nabatieh, minnes Hizbollahs kamp mot Israels okkupasjon av Libanon i 1982-2000. Samt den måneds lange israelsk-Hizbollah-krigen i 2006. Denne dystre, men strategisk viktige fjelltoppen, dekket av eiketrær og steinete grotter, var et av de stedene hvor Hizbollah hadde sin Garnison under okkupasjonen. Museet åpnet 25. mai 2010, datoen markerer tiårsdagen for den israelske tilbaketrekningen fra Sør-Libanon i 2000. Ved innvielsen av museet deltok representanter fra regjeringen, statsministeren i Libanon, og den amerikanske filosofen og aktivisten Noam Chomsky. Blant attraksjonene er en Hezbollah bunker og en 200 meter lang tunnel. Denne ble brukt i løpet av 2006-krigen. Bunkeren inneholder kjøkkenutstyr, elektriske generatorer og annet utstyr, inkludert et kontor utstyrt med telefoner, radioer og datamaskiner som gir besøkende et inntrykk om Hizbollah-krigernes liv nede i tunnelene. Parken har en hage dekorert med våpen og raketter fra krigen. Opp en lang steintrapp til en esplanade kommer vi til Martyrs Hill. Den er dedikert til organisasjonens martyrer som døde i kampene mot Israel.

Hizbollah har planer om å utvide parkens besøksfasiliteter med svømmebassenger, spa, lekeplasser, hoteller og campingplasser, slik at folk kan "komme hit og tilbringe ferien". De sier at folk i sørlige Libanon har blitt fratatt slik muligheter for rekreasjon i flere tiår. Det er også planer om en taubane til å koble parken og byen Mleeta med den nærliggende byen Sojod.

KONTAKTINFORMASJON

<https://mleeta.com/mleeta/eng/>

<http://www.living-lebanon.com/mleeta.html>

https://www.facebook.com/mleetat1/?ref=aymt_homepage_panel&eid=ARAtIptW1-VYFgt_t-otJedGhJBAVCPx40X4u5wLw6uM34e_1AttfZQOIwPTYbIxIzoZUIGKeUihFICK

KFAR KILA OG FATIMEHS GATE/GOOD FENCE CROSSING

Når man kjører nedover til grensen mellom Libanon og Israel, er det noen steder som er mer konfliktfylt enn andre. Et av disse stedene er den lille landsbyen Kfar Kila som ligger et hoppesteg fra grensa. Dette punktet hvor det tidligere var en fredelig grenseovergang, det good fence crossing, er nå murt igjen med den samme murens om Israel bygger på Vestbredden. Det er altså en ny mur på gang, og vi ser med egne øyne hvordan den spiser seg inn i landskapet, med monterte overvåkningskameraer utplassert.

Vi snakker med UN-soldater og de kan fortelle at dette er et av punktene som de har sterkest bemanning på, man venter at noe skal skje.

Så, hvorfor skal et kunst- og kulturutvalg bry seg med slikt, nok en mur bygd av krigerske menn. Jo: for å kunne få en oversikt over hva som rører seg i et samfunn, må man også se hvordan et samfunn er bygd opp, både praktisk og mentalt. Denne muren skaper uhygge og skremsel på den libanesiske siden, den bygger opp under Israels hermetikkpolitikk og skaper gjenklang helt ned til Palestina.

Da vi besøkte Palestina for noen år siden spurte vi nettopp kunstnerne – hvordan forholder dere dere til utsmykning av separasjonsmuren. Noen sa at de aldri kom til å sette sitt merke på muren, mens andre sa at de ville gjøre det i protest mot styggverket.

Vi stopper ved denne muren i Kfar Kila. Det er allerede flere som har satt sitt merke på muren. En lokal kjøpmann roper til oss *Hi, I sell spray cans if you want to paint on the wall*. Så det er nettopp det vi gjør, vi kjøper spraybokser og vi maler våre navn på muren, i solidaritet med palestinere og libanesere, og i protest mot faenskapet.

DEN IRANSKE HAGEN

Som en gest til det palestinske folket, etter 2006-krigens 33 dagers krig, bygde Iran opp en hage i Sør-Libanon med utsikt mot Palestina. Stedet hagen er bygd opp i er Maron al Ras, som lå massakrert etter denne krigen.

Denne hagen som har fått navnet *The Iran Garden* er kanskje i en litt større målestokk enn det vi tenker på i norske hvermannshjem. Her er det bygd opp en modell av Al Aqsa, domen i Jerusalem, det er bygd et utkikstårn mot Palestina, det er en liten fornøylespark for barn og det er x antall grillhytter med navn etter iranske byer. Hver hytte har innlagt vanntilgang, en grill, sitteplasser, bord og tak over. Her kan familier komme å ta med egen mat og drikke og tilbringe hele dagen.

Det bugner med blomster og store blomsterbusker. Et fenomen dette året er at det er ekstra mange sommerfugler i Sør-Libanon – og spesielt på de hvite blomstertrærne i Libanon. Vår gode venn Ghada Kassim kan fortelle at de kommer fra Palestina, og det er vi skjønt enige i.

I en artikkel i avisa The National leser vi:

"The Iranians gave it [the park] as a gift for the martyrs of Maroun Al Ras," Ibrahim Allawi said. "The idea was to show the enemy that not only are we masters of war, but we are also masters of beauty. It's a spot where you feel pride that you can stand and reach out and grab Palestine with your hand."

Hagen ligger også til på et kontroversielt geografisk sted. Grensen til Israel er like ved og i dalen mellom er det hver Landdag 15.juni store demonstrasjoner med palestinere som møtes her. Det har vært død, det har vært tårer.

Den iranske hagen er et sted for kontemplasjon og for fredelige møter. Vi ser at dette er et godt møtested for de palestinerne som er av få midler og som kan komme hit for å bruke en dag med familien, sitte å se utover Palestina og nyte kjærtegn fra sommerfuglvinger.

MER INFORMASJON:

[HTTPS://WWW.THENATIONAL.AE/WORLD/MENA/IRAN-GARDEN-A-LITTLE-PATCH-OF-PALESTINE-IN-LEBANON-1.370323](https://www.thenational.ae/world/mena/iran-garden-a-little-patch-of-palestine-in-lebanon-1.370323)

NORWAC

Norwac – *norwegian aid committee* har kontorer i Beirut og det er ansatt en stedsansvarlig som er tilstede til enhver tid. Vi møter Bendik Sørvig som forteller oss om de ulike prosjektene de har og følger opp i Libanon.

Norwac jobber både med palestinere og libanesere og ble stiftet som et tillegg til Palestinakomiteen, med utskilt kompetanse på helse. De jobber nå også tett med syriske flyktninger i Libanon. Sørvig forteller om en meget krevende jobb, spesielt da den syriske flyktningssituasjonen har utviklet seg og ressursene er ikke så gode.

Det er et veldig hyggelig møte med Sørvig og vi sitter tilbake med et inntrykk om en organisasjon som virkelig jobber med de få midlene de har, samt at de er fleksible nok til å kunne ta nye situasjoner på alvor å komme i møte gjennom dialog og hjelp.

På hjemmesiden henter vi utdrag fra deres visjon:

NORWAC shall contribute towards ensuring that entire populations, including refugees and other exposed groups, in countries and areas with humanitarian needs have access to basic, safe health services of high quality.

Deres mål:

- Contribute to retain and develop health services for refugees and host communities
- Support education of Palestinian health personnel
- Support activities concerned with mental health welfare for children and youth
- To ensure life-saving treatment for Syrian refugees in Lebanon
- Foster co-operation between implementing partner organizations in Lebanon across ethnic, political and religious divides
- Foster co-operation between local partners and Norwegian and international institutions and networks

KONTAKTINFORMASJON

Hjemmside: <http://www.norwac.no/>

DEN NORSKE AMBASSADEN

Vi møter på den norske ambassaden som er flyttet til Beiruts dyreste strøk, Downtown. Ambassadør Lene Natasha Lind er dessverre ikke tilstede denne dagen, men vi blir vel mottatt av Ole Denstad og International Development Officer Manal Kortam

Ole Denstad snakker om Håkon Gullvågs utstilling i Shatila, vi forteller om problemene vi har med å få kontakt for å kunne se utstillingen, vi får ikke noe tilbud om assistanse i denne saken. Vi forteller om kursene vi holder på med og hvilke organisasjoner vi har vært i kontakt med.

Da vi åpner for boikottspørsmålet må Denstad gå, mens Manal Kortam blir sittende og fortelle om andre prosjekter.

Møtet tok rundt tre kvarter og vi kunne gå videre derfra til kunstneren Mona Saudi, som ingen i ambassaden hadde hørt om.

Lokalene til ambassaden var mektig sterile, kanskje kunne dette vært et prosjekt for noen kunstnere – å utsmykke denne?

KONTAKTINFORMASJON

Hjemmeside: <https://www.norway.no/en/lebanon/>

Mail: emb.beirut@mfa.no

AVSLUTNINGSVIS

I mellom alle møter og treff, fant vi også tid til å ta inn over oss den spente situasjonen i Libanon. Vi snakket med folk og vi snakket med folk om kunst og kultur. Vi fikk besøkt ulike deler av Libanon og sett at her er det stort rom for møteplasser mellom norske og palestinske, syriske og libanesiske kunstnere og kulturarbeidere.

Vi håper med denne rapporten fra vår arbeidsreise at norske kunst- og kulturarbeidere vil legge prosjekter til Libanon og de palestinske flyktningleirene her. Det er et stort miljø og det er behov og ønsker om påfyll og tilskudd. Dette gjelder i særdeleshet Leirene, de trenger tilskudd og innspill på det kunstneriske området er erfaringen vi sitter igjen med. Det skaper nytt initiativ hos de enkelte som deltar, og det gir ringvirkninger ut over til familier og venner. De treffer nye venner og det er særlig kvinnene og barna som trenger et friminutt, da mennene oftere kommer seg ut av hjemmet og av leirne. Vi får også tilbakemeldinger på viktigheten av besøk utenfra både for inspirasjon og ikke minst viser det at de ikke er glemt som de sier.

En særlig takk til Øystein Grønning for økonomisk støtte, som medførte en stor donasjon av materiell og verktøy til Senteret

Så oppfordringen går til kunstnere i alle fagområder, reis og del, dere vil få mye mer tilbake i form av varme, vennlighet og ikke minst oppleve den kreativiteten disse menneskene innehar.

Åsa Helle
billedkunstner

Lene E. Westerås
forfatter/fotograf

Käthe Øien
billedkunstner

Fotografiene i dokumentet er tatt av Lene, Åsa og Käthe
vi har valgt å ikke navngi hvilke bilder som er tatt av hvem.